

Pomen kontrolne molže

Za povzdigo živinoreje je največje važnosti mlečna kontrola, ker samo po-
com nje lahko ugotovimo dobičkanost
posameznih krav. Vsak živinorejec do-
bro ve, da glede mlečnosti nista dve
kravi enaki, ampak da imamo v hlevih
dobre, pa tudi slabe molznice, in vendar
porabijo na krmi vse enako. Če se ho-
čemo prepričati, kako nam posamezna
krava poplača krmo, moramo ugotoviti,
koliko mleka dobimo od nje. Sele na
podlagi celoletne oziroma večletne kon-
trolne molže se bomo prepričali o do-
bičkanosti posameznih ži-
vali. To je eden izmed glavnih razlo-
gov, ki so že davno dovedli do vpeljave
kontrolne molže v vseh živinorejskih
naprednih deželah.

Drugi še važnejši, recimo najvažnejši
razlog tiči pa v plemenski vred-
nosti, ki jo imajo živali dobrih last-
nosti. Lastnosti bikov in krav, to je sta-
rišev, se kakor znano podedujejo na
zarod. Torej čim več dobrih lastnosti
imajo starši, tem boljše, plemenitejše po-
temce bodo zaplodili. Ta zakon narave
je bil rejcem že davno znan in vsled tega
temelji vsa naša živinoreja od pračasnih
časov na njem.

Nadalje je tudi znano, da ima bik
vedno mnogo večjo plemenilno vrednost
od krave, ker zarodi letno okrog 80 do
100 potomcev, ki podedujejo njegove
lastnosti, medtem ko stori krava samo
po eno tele, torej samo enkrat na leto
prenosi svoje lastnosti na potomstvo.

Ta visoka plemenilna vrednost bikov
je bila že davno znana vsem umnim ži-
vinorejcem, ki so za prvovrstne pleme-
njake plačevali ogromne zneske. Saj ni-
so bili redki slučajji, ko so v Švici dobili
za bika po 10, 20 do 30.000 frankov, kar

je v naši današnji vrednosti 110, 220, do
330.000 Din za eno plemensko žival. Se-
veda se je šlo v takih primerih za umne
živinorejce, ki so imeli ogromne črede
živine in so hoteli s takimi plemenjaki
v nekoliko letih izboljšati vso svojo
živino.

Tudi pri nas vemo ceniti plemenilno
vrednost bikov. Saj se v marsikaterem
okolišu spominjajo živinorejci na kakega
posebno dobrega bika, ki je dal tak za-
rod, da se je živinoreja v vsem okraju
zboljšala. Se danes se marsikdo spomi-
nja na takega plemenjaka, češ, ta mi je
zarodil to kravo — dobro molznico itd.
Žal, da se take ugotovitve dandanes pre-
malo upoštevajo.

Kako je pa mogoče ugotoviti dobro
plemenilno vrednost bika? — Samo po
starših! Če je bila krava — bikova mati
— dobra molznica, če je bik — bikov
oče — izviral od dobre molznice, tedaj
je največja verjetnost, da bo ta bik po-
dedoval na zarod — krave in bika —
dobro mlečnost. Ker torej presojamo
krave in bika na njih plemenilno vred-
nost po mlečnosti, tedaj je jasno, da
moramo to mlečnost po kravah ugotovi-
ti, kajti samo tako se bomo prepri-
čali o podedovalni sposobnosti posamez-
nih plemenskih živali.

Nastane pa vprašanje ugotovitve
mlečnosti posameznih krav. Kar naše
gospodinjke o tem vedo, je prav malo:
krava dobro molze, slabo molze ali
srednje molze. Taki splošni podatki so
neporabni. Edino kontrolna mol-
ža nam nudi pravilno sodbo.

Dandanes so se v Sloveniji začele
ustanavljati selekcijske (odbiralne) za-
druge, v katerih se vpisujejo v plemen-
ske rodovnike vse boljše krave zadruž-

nikov v združnem okolišu. Taka za- druga ima svojega mlečnega nadzornika, ki vsakih 14 dni ugotovi dnevno molžo rodovniških krav. Mesečno se izračuna, koliko mleka je dala posamezna krava, in koncem leta se ugotovi letno molžo. Ze po prvem letu se nudi kmetovalcu precej jasna slika o dobroti in dobička- nosnosti posameznih krav in s tem pri- lika, da slabe živali izloči. Toda važnost take kontrole bo prišla do izraza šele po nekoliko letih, ko bomo imeli v ro- dovnihi knjigah res same odbrane krave s povprečno mlečnostjo letnih vsaj 3000 litrov mleka. To je za enkrat najbližji cilj naših selekcijskih zadrug.

Toda take zadruge še niso povsod ustanovljene in posamezni umni živino- rejci ne morejo čakati na nje, ker ni morda v njih kraju sposobnih in dela- vojnih ljudi, ki bi to vodili. Zato si mora vsak sam pomagati in se pripra- viti za morebitno poznejšo ustanovitev take živinorejske zadruge. Kako vodi mlečno kontrolo posamezni živinorejec, hočemo tu na kratko opisati.

Ce hoče živinorejec ugotoviti mleč- nost svojih krav, bo določil dva dni v mesecu, n. pr. na 1. in 15. za mlečno kontrolo. V teh dneh bo krave kakor navadno jutraj, opoldne in zvečer ali samo jutraj in zvečer, dobro pomolzel ter natančno izmeril množino mleka vsake krave posebej. Seštevši posamez-

ne molže dobi dnevno molžo. Če sešteje dnevno molžo od 1. in 15. v mesecu in deli seštevke z 2, dobi povprečno dnev- no molžo. Če množi povprečno dnevno molžo s 30 ali 31, kolikor dni ima pač mesec, dobi mesečno molžo, ki jo vpiše v molzni zapisnik. Seštevši vseh 12 me- secev skupaj ima letno množino mleka posameznih krav. Na ta način se vodi mlečna kontrola pri posameznem po- sestniku. Kakor se vidi, je to delo čisto priprosto in ga lahko vsaka gospodinja vodi, ne da bi pri tem imela preveč pos- la. Koncem leta bo pa znala dobro oce- niti svoje krave po njih mlečnosti in seveda tudi dobičkanosti.

Res je, da ni taka kontrolna molža že popolna in nam ne da prave slike o plemenskih vrednostih posameznih živa- li, vendar je za naše kmetijske razmere za enkrat čisto dovoljna, da bodo naši živinorejci začeli vsaj malo bolje ceniti dobre mlečne živali. Danes, ko je cena živini tako nizka in večkrat mleko celo brez vrednosti, moramo toliko bolj pa- ziti, da si za bodoče ohranimo samo naj- boljše živali za plemo in iz njih vzre- dimo zarod, ki bo bolj dobičkanosen ne- go dosedanja povprečna živina. To mora biti cilj vsakega živinorejca, ki gleda naprej v bodočnost, ki mora biti ugod- nejša nego je današnji gospodarski po- ložaj naše živinoreje.

Zzdr. Hugon Turk:

O vzrokih živalskih bolezni

Da naše domače živali obole in niso zdrave, je vse polno najrazličnejših vzro- kov. Najvažnejše si hočemo na kratko ogledati, ker je to potrebno, da se bolezi- ni obvarujemo ali jih preprečimo, ker splošno je priznано, da je lažje zdravje ohraniti, se boleznim obvarovati, kot pa boleznim ozdraviti.

1. Vzroki so lahko že prirojeni, n. pr. takozvane telesne spake novorojenih ži- vali, ki so lahko najrazličnejše in torej mnogoštevilne.

2. So vzroki lahko tudi podedovani, zato govorijo o podedovanih boleznih, kar pa ni pravilno, ker podedujejo se le nagnjenje, razpoloženje ali dovzetnost. Tu sem spadajo bolezni okostja kot so krvi- ca ali rahitis (mehke, skrivljene kosti), kostolomnica, posebno pri starih živalih; nadalje nagnjenja k boleznim na srcu (»srčne napake«), očesna bolezen »me- sečna slepota«, možganske bolezni (»ti- ščavka ali norost«), slaba kopita konj, posebno tudi nagnjenje k tuberkulozi

(»jetiki«). — Da se obvarujemo te vrste bolezni, je treba predvsem stroge in strokovnjaške izbire razplodnih ali plemen-
skih živali, ki morajo biti popolnoma
zdrave in trdne; mnogo pripomore po-
tem dobra krma, dobra in pravilna vzgo-
ja, negovanje (vardevanje), dobri, zdravi,
čisti hlevi in svinjaki.

3. Nečisti, nezdravi hlevi in svinjaki
so prav posebno lahko vzrok mnogošte-
vilnim boleznim; ravno tako slabi, ne-
primerno stavljeni in zgrajeni hlevi in
svinjaki (»hlevne bolezni«).

4. Pomanjkljiva ali nepravilna vzreja
mladih živali, katere se mora sicer dobro
negovati, toda tudi utrditi v mladosti,
da postanejo odporne proti bolezenskim
vzrokom. Zato je treba mladi živini poleg
čistih in zdravih hlevov in svinjakov ter
dobrih stajališč tudi pregibanja na soln-
cu in čistem zraku.

5. Prav mnogokrat povzročajo bolezni
neprimerna ali celo spridena krma, krmila
in poklaja: zmrzla, sparjena, skisana,
gnila krmila ali poklaja iz vlažnih ali
močvirnih travnikov, pašnikov, vrtov;
slaba, nečista, okužena voda; zapomniti
si moramo, da ona voda, ki ni dobra za
človeka, tudi ni dobra za živali. — Bo-
lezni povzroči lahko premrzla krma in
voda, posebno v prebavilih (kolike, vnet-
ja, driske). — Preobilna, sočna, posebno
sveže sparjena, skvarjena poklaja je vzrok
raznim boleznim v drobovju: n. pr. hudo
napenjanje, grizenje, proliči, zastruplje-

nja. — Prehitro napajanje razgrete in
utrjene živine povzroči bolezni v pre-
bavilih in dihalih. — Pomanjkanje apne-
nih soli in vitaminov je vzrok kostnim
boleznim kot smo jih gori navedli, po-
sebnost če so mlade živali še vrhu tega
nagnjene ali razpoložene za to. — Po-
gostokrat je krma vzrok boleznim, ker je
rastla na okuženi zemlji.

6. Zelo pogosto je vzrok različnim
obolenjem prehlad, premoča, prepih, dež,
sneg, mraz, vendar tudi pri nas preira-
vajo ljudje v tem oziru, dasi ne moremo
tajiti, da ti vplivi povzročajo razpoloženje
za mnogoštevilne bolezni ali pa skrite
bolezni razpalijo in razširijo (»ožive«).

7. Nadalje povzročajo razne bolezni
tudi huda solnčna pripeka (razpaljenje ali
zavretje krvi v možganih, pljučih, kapi,
solnčarica itd.). V hudi suši se skvarijo
krmila in so potem vzrok obolenjem.

8. Da se pojavijo bolezni, so vzrok
tudi nepravilna ali nespametna uporaba
živali za delo, plem in druge koristi. Ta-
ko nastanejo bolezni in napake, če se
uporabljajo premlade živali za razplod
(oplemenenje), za težko delo, ali če se
živali neprimerno vpregajo, trpinčijo, kar
se zgodi z neprimerno vprego in drugače.

9. Starost sama po sebi je bolezen.

10. Najvažnejši vzroki najbolj nevar-
nih bolezni pa so raznovrstni zajedavci,
o katerih radi velike važnosti spregovo-
rimo posebej bolj obsirno.

Tekoča gnojila

V splošnem imajo naša običajna gno-
jila — bodisi naravna ali umetna — bolj
ali manj *trdno obliko*. Hlevski gnoj se
da zložiti v trdne kupe ali nasipe. Umet-
na gnojila predelavajo v zrnato ali moč-
nato obliko. Redivne snovi, ki se naha-
jajo v teh gnojilih, voda šele v zemlji
izluži in s sodelovanjem zraka, toplote
in zemeljskih bakterij se preosnujejo
v tako obliko, da jih rastline lahko už-
ivajo. Ako pa trdna gnojila — pa naj si
bodo kateregakoli izvora — že pred
uporabo v vodi primerno raztopimo, do-

bimo *tekoča gnojila*, ki so prirodna ali
pa tudi *namejena* iz umetnih gnojil. V
prirodnih umetnih gnojilih prevladuje
navadno dušik, iz umetnih gnojil prire-
jena imajo pa lahko v večji meri tudi
druge redivne snovi.

Najnavadnejše prirodno tekoče gno-
jilo je *gnojnica*. Tako imenujemo vse
tekoče iztrebke domačih živali, zlasti
goveda in konj, pa tudi vodo, v kateri
se je izlužil hlevski gnoj. K naravnim
tekočim gnojilom štejemo tudi *strani-
šénico*. Kakor že rečeno, si pa tekoča

gnojila lahko pripravimo tudi na ta način, da umetna gnojila, ki imajo obliko soli, v vodi raztopimo (čilski soliter, kalijsol itd.). Ako s tako vodo rastline primerno zalivamo, jim damo na najbolj ugoden način snovi, ki jih potrebujejo zlasti za čvrsto rast, pa tudi za rodovitnost. Ker pa tekoča gnojila pridejo takoj v neposreden stik z rastlinskimi koreninami, je treba pri gnojenju z njimi velike previdnosti, sicer rastline lahko zelo oškodujemo ali celo zamorimo. Pri gnojenju s tekočimi gnojili je posebno upoštevati tale pravila:

1. Sestava tekočega gnojila se mora ravnati po potrebi tiste rastline, ki jo hočemo gnojiti. Posebno važno je tudi, da se nahajajo redivne snovi v tekočini *v ravno pravih množinah*, da rastlini ne morejo škodovati. Kadar hočemo pospeševati rast samo na sebi, kakor n. pr. pri zelenjadi, bomo gnojili vobče bolj z dušičnatimi tekočimi gnojili. Ako pa hočemo podpirati razvoj plodov in semen, kakor n. pr. pri stročnicah, naj bi pa prevladovala v gnojilu fosforna kislina. Zdravje rastlin in odpornost za mrz in zajedavce pa pospešuje kalij. V splošnem pa ne bo napačno, ako tekoča gnojila tako priredimo, da imajo v sebi vse tri glavne redivne snovi (dušik, fosforovo kislino in kalij).

Glede gostote je najtežje zadeti pravo in je uprav v tem oziru potrebna posebna previdnost. Že navadna živalska gnojlica je preostra, da bi s samo zalivali zlasti med rastjo. Razredčiti jo moramo vsaj za polovico (kolikor gnojnice, toliko vode). Dobro gnojnico si pripravimo tudi na ta način, da v primerni večji posodi — v kadi — raztopimo v vodi svež goveji gnoj. Čez dva, tri tedne taka gnojlica pokipi in je dobra za rabo. Priliti ji moramo pa polovico do dveh tretjin vode, sicer bi bila premočna.

2. S tekočimi gnojili zalivajmo samo zdrave, rastne rastline, ki so dobro vkoreninjene, nikdar pa ne rastlin, ki bolehtajo, ki so bile šele presajene ali ki rastejo itak v mastni pregnojeni zemlji.

Zelenjadne rastline, posebno solato, špinato, pesa i. dr. gnojimo s tekočimi gnojili le dokler so mlade in v najboljšem razvoju. Ko doraščajo in dozorevajo za užitek, jih ne zalivajmo več z gnojnico. Preveč z gnojnico zalivana zelenjad sploh ni okusna in ohranki iz take zelenjadi se radi pokvari.

3. Tekoča gnojila vlivajmo vedno *le h koreninam* dotičnih rastlin, ki jih nameravamo gnojiti, *nikdar pa ne po rastlinah samih*. To je upoštevati prav posebno pri zelenjadi.

4. S tekočimi gnojili gnojimo le tedaj, ko je zemlja skozi in skozi *premočena*, nikdar pa ne presušene zemlje. Najbolje učinkuje tako gnojenje med dežjem, ali kmalu po dežju. V tem slučaju je tudi nevarnost, da bi rastline oškodovali s pregosto raztopino, mnogo manjša.

5. Tekoča gnojila dodajajmo rastlinam *večkrat po malem*; to mnogo več zaleže nego poredko pa obilo gnojenje. To velja posebno za vrtnne rastline, kjer nam tako večkratno gnojenje ne dela posebnih težav. Travnikov, sadnih vrto in morda tudi njiv pa navadno ne moremo zalivati z gnojnico večkrat na leto. Zato pa gnojimo enkrat ali dvakrat, pa tedaj bolj obilo.

6. S stranišnico *nikdar ne zalivajmo zelenjadnih rastlin!* To je iz zdravstvenih, pa tudi iz drugih razlogov skrajno neokusno in nevarno. Zalivanje zelenjadi s stranišnico bi moralo biti strogo prepovedano in kaznivo. Najbolje uporabimo stranišnik in stranišnico, ako podelamo oboje v *mešanec* ali kompost. Nič napačnega tudi ni, ako polivamo stranišnico pozno v jeseni in pozimi po *praznem zemljišču*, ki ga spomlad prekoplamo ali preštihamo.

7. S tekočimi zlasti dušičnatimi gnojili ne smemo zalivati takih rastlin, ki bi radi, da bi do jeseni zarana *dozorele* in da bi *zimo dobro prestale*. Dušičnata tekoča gnojila zelo pospešujejo rast in ovirajo dozorevanje lesa. H.

Velike ali male občine

Zadnje čase se veliko govori o združitvi malih občin. Res je, da male občine ne morejo vršiti raznih socialnih nalog. Ne morejo storiti kaj uspešnega za reveže, hiralce, bolnike. Tudi nimajo sredstev za napravo vodovodov, boljšanje občinskih potov, urejevanje potokov itd. Samo velike občine, ki imajo izdatno davčno moč, morejo napraviti kaj takega.

Nasprotno je pa tudi res, da imajo male občine marsikatero prednost. Ljudje se poznajo med seboj, župan more res po svoji vesti izdati potrdilo o premoženju, zadržanju, o poštenju posameznih občanov. Vsakogar pozna po obrazu, ve za njegovo starost, pozna njegove rodbinske razmere. In to je velikega pomena. Poglavitno je pa uprava pri malih občinah je silno poceni. Nekatere male občine imajo komaj 1000 Din letno izdatkov za vse upravne stroške. Župan navadno sam vrši vsa pisarniška dela, ali če je manj spreten, pa njegov sin ali pa hči. Župar nima uradnih ur. Kadar pride občan v njegovo

hišo, naj bo podnevi ali ponoči, vselej lahko opravi svoj posel. In če bi ravno župana ne bilo doma, lahko prideš drugi dan, saj ne biva daleč. Male občine obsegajo samo nekatere bližnje vasi.

Pri velikih občinah bo na nastavljen poseben občinski tajnik, ki bo imel mesečno več plače, kakor je dobi župan sedaj vse leto. Občinski tajnik se bo držal uradnih ur. Čutil se bo za vzvišene nad občan in celo nad županom. Župan, ki ne bo imel dovolj znanja in odločnosti, bo moral plesati, kakor mu bo občinski tajnik godel.

Ko so se združili cestni okraji, se je govorilo: uprava bo cenejša. To pa ne drži. Pri nekem cestnem okraju na Dolenskem je bilo pred novim cestnim zakonom upravnih stroškov 5000 Din. Trije cestni okraji so se združili in sedaj znašajo upravni stroški 60.000 Din. Naj se torej dobro preudari, preden izide zakon o združitvi občin, kje se naj občine združijo. Naj se občinski odbori dotičnih občin vprašajo za mnenje.

O bikih-plemenjakih

Nedavno se mi je pripetilo to-le:

Obiskal sem prijatelja na deželi, uglednega posestnika in jako zglednega živinorejca. Imel je prav takrat na prodaj krasnega mladega bika simendolske pasme, ki bi bil najboljši plemenjak. Tisti dan je tudi prišel kupec za tega bika kot pooblaščenec za neko javno napravo. Premeril, pretipal, in kaj vem kaj še, je lepo žival od vseh strani. Brez napake v rasti; glava brezhibna, hrbet, noge itd., vse brez napake. A glej spuka! — Bik je imel poleg repa za dobro otročjo dlan veliko liso, kakopak iste barve, kakršno ima sploh vsa goveja živina dotične pasme. — Zato da bo komisija dotičnega bika izvrgla — je izjavil kupec, čeprav ima (bik namreč) vse najlepše lastnosti, tako brhko glavo, razumne oči, in še kaj. — Temu sem se

čudil. Pa je izjavil (kupec namreč), da ima že osem let opraviti z biki. Verjeti sem mu moral, da ima zato dokaj obsežno prakso, čeprav ne tako, kakor pisec teh vrst, ki ima opraviti z biki že 40 let.

Toda: Kaj pravite živinorejski strokovnjaki: Ali je lisa dedna?

Star kmečki sin.

g Izvoz pšenice v Francijo in Avstrijo. Francija je dovolila naši državi uvoz 15.000 vagonov pšenice, po ugodnostni carinski tarifi s 30 odstotnim popustom, kar znaša okrog 80 milijonov Din. Že prej je pa naša država dosegla od Avstrije ugodnostno carinsko tarifo za 5 tisoč vagonov pšenice. Na ta način bomo letos lahko izvozili do 20.000 vagonov pšenice v ti dve državi.

R a z n o

Denar

g Denarna vrednost na ljubljanski borzi. Ker je naš dinar v Curihu stalno na 9.05 centimov, so tudi inozemske valute pri nas precej stalne. Tako notirajo na ljubljanski borzi: 1 angleški funt 207.20 Din, 1 ameriški dolar 56.22 Din, 1 nemška marka 13.33 Din, 1 holandski goldinar 22.80 Din, 1 belgijski belga 7.84 Din, 1 švic. frank 11 Din, 1 italijanska lira 2.88 Din, 1 franc. frank 2.22 Din, 1 češka krona 1.67 Din. Kupčij v inozemskih devizah je na ljubljanski borzi malo, ker so devizne odredbe prestroge in ovirajo precej promet z inozemstvom.

Cene

g Mleko, sir in maslo. Položaj v našem mlekarstvu je skrajno neugoden in obeta se še poslabšati. V mesnih in industrijskih središčih se sicer še vedno plačuje mleko po 2.50 do 3 Din, toda mlekarne na deželi, ki dobavljajo mleko v mesta, ga morejo plačevati komaj po 1.50 Din liter. Sirarne in maslarne pa so morale znižati že na 1.30 do 1.20 Din liter. V sirarnah je precej zalag sira, ki gre le malo v promet, ker so meso in mesni izdelki prepoceni in konkurirajo s sirom. Vsled tega so cene padle za najboljše blago na debelo na 21 Din, za navadni sir se plačuje po 18 Din in trapistovski se dobi celo po 15 Din. Na drobno so cene od 28 do 32 Din. Tudi maslo je v ceni nazadovalo in ga nekatere mlekarne prodajajo že po 25 Din. Zboljšanja cen v bližnjih mesecih ni pričakovati.

Živina

g Ljubljanski živinski sejem 15. t. m. Dogon živine od strani kmetov je bil na tem sejmu bolj pičel, ker so posestniki v območju ljubljanskega sejma zaposleni večinoma s košnjo. Prignanih je bilo: 102 konja, 35 volov, 48 krav, 26 telet in 265 prašičev za rejo. Tudi kupčija je bila bolj mrtva ter se je prodalo le 13 konj, 26 volov, 12 krav, 15 telet in 185 pra-

šičev. Cene so ostale nespremenjene kakor na prejšnjem sejmu. Za 1 kg žive teže so dosegli voli I. 5—5.50 Din, II. 4 do 4.50 Din, III. 3—4 Din, krave debele 4—4.50 Din, klobasarice 2—3 Din, teleta 6—7 Din. Prašički za rejo so se prodajali od 150—200 Din po komadu.

g Mariborski živinski sejem 14. t. m. Prignanih je bilo 23 konj, 12 bikov, 145 volov, 322 krav in 31 telet; skupaj 533 glav. Prodanih je bilo skupno 274 glav. Povprečne cene za 1 kg žive teže so bile sledeče: debeli voli 4.25—5 Din, poldebeli voli 2—3.75 Din, vprežni voli 1.75—3 Din, biki za klanje 2.25—2.75 Din, klavne krave debele 2—3.25 Din, plemenske krave 2—2.25, krave za klobasarje 1.50—2 Din, molzne in breje krave 2—2.75 Din, mlada živina 3—5 Din, teleta 5—6 Din. — Mesne cene v Mariboru: Volovsko meso I. vrste 10—12 Din kg, II. vrste 6—8 Din, meso bikov, krav, telic 4—6 Din, telečje meso I. vrste 10 do 12 Din, II. vrste 6—8 Din, svinjsko meso sveže 10—16 Din kg.

g Mariborski prašičji sejem 17. t. m. Na ta prašičji sejem so pripeljali kmetje 209 prašičev, ki so jih prodajali po naslednjih cenah za komad: Mladi prašiči 5—6 tednov stari po 60—90 Din, 7—9 tednov 150—180 Din, 3—4 mesece 200—250 Din, 5—7 mesecev 350—380 Din, 8—10 mesecev 450—480 Din, 1 leto stari 560—650 Din; 1 kg žive teže 6—7 Din, 1 kg mrtve teže 10—11.50 Din. — Prodanih je bilo 143 glav.

g Prodaja vina in žganja lastnega pridelka. Davčna oblast je podala vno gradnikom k pripombi 3K § 2. zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o državni trošarini naslednje pojasnilo: Proizvodniki, ki prodajajo vino in žganje lastnega pridelka in z lastnega zemljišča v svojih vasesh od 5 litrov in več, v velikih in malih mestih, v trgih od 10 litrov in več naenkrat, se ne smatrajo za točilce na drobno in ne plačujejo trošarine in takse. Ti smejo prodajati vino tudi na debelo zunaj svojega stanovašča v množinah nad 50 litrov naen-

krat, žganje pa v množinah nad 25 litrov naenkrat prosto trošarine in trošarinske takse. — Iz tega besedila je jasno, da veljajo ugodnosti samo za prodajo večjih količin, dočim nadrobna prodaja ni dovoljena. — Kar se tiče občinskih trošarin tam, kjer še obstojajo, plačajo te konzumenti, to so tisti, ki vino ali žganje uživajo.

g Vinotoči pod vejo. (Nadrobna prodaja vina lastnega pridelka.) Z ozirom na nerednosti, ki so se dogajale v vinotočih pod vejo, je banska uprava izdala okrožnico, s katero podaja navodila sreskim načelstvom glede izdajanja tozadevnih dovoljenj. Za izdajo dovolil za vinotoče so pristojna finančna oblastva ne pa politične uprave. Pač pa izdajajo politična oblastva finančnim oblastvom priporočila, da se more izdati točilna pravica za točenje vina lastnega pridelka določeni osebi in na določenem kraju. Za tako priporočilo je najprej dognati, če z ozirom na osebo in kraj ni nobenega pomisleka iz javnih, zdravstvenih in prometnih ozirov. Ne smejo se izdati dovoljenja za vinotoč nezanesljivim osebam, oziroma če so se prej pri dotični osebi dogodile nerednosti. Točiti se sme samo vino lastnega pridelka od cepljene trte; ni pa dovoljena prodaja jedil in pijač snob, niti godba

in ples. Vino se sme točiti samo v zgradbi, ki je v občini pridelovanja, ne pa tudi drugod. Dogajali so se namreč primeri, da je vinogradnik pridelal vino v kaki podeželski občini, točil pa v mestu. Za primer nerednosti pri točenju vina se isto takoj prepove.

g Višina kmetjskih dolgov. Po zadnji statistiki so znašali neposredni kmečki dolgovi 1. marca t. l. na področju Združenja bank (predvojna Srbija in Črna gora) 500.7 milj. Din, pri Agrarni banki 739.1 (za vso državo), vloge kmetov so pa znašale 230.8 milj. Din. V Vojvodini dolgujejo kmetje 565.9 milj. Din, imajo pa terjati od denarnih zavodov 575.4 milj. Din. V dravski banovini na področju Društva bančnih zavodov dolgujejo kmetje 886.1 milj., od česar odpade na kreditne zadruge 772.4 milj., vlog in terjatev do denarnih zavodov imajo pa 982.9 milj. Din, od česar pri zadrugah 752.6 milj. Din. — Skupno so torej kmetje dolžni 2691.7 milj. Din, terjatve pa znašajo 1789.2 milj. Din.

g Svetovna proizvodnja zlata. Lani se je na vsem svetu pridobilo 89.5 milijona funtov v zlatu, medtem ko l. 1930 le 85 milijonov funtov. Letos pa izgleda, da ga bodo še več pridobili. To bo vsekakor imelo svoj vpliv na razvoj svetovnih cen.

Pravni nasveti

Priposestovanje. R. K.

Soséd rabi po Vašem svetu tri steze. Od ene Vam daje odškodnino, od dveh pa nič in se izgovarja, da jih rabi že 50 let. Posedstvo ste kupil pred 3 leti in vprašate, če bi to kaj pomagalo. — Če je sosed po sedanjem Vašem posestvu v zadnjih 30 letih redno uporabljal steze pri gospodarskem obdelovanju svojega posestva, potem si je priposestvoval služnostno pravico steze v korist svojega zemljišča.

Renta po pok. železničarju. J. S. H. — Vdova naj se obrne na Direkcijo državnih železnic v Ljubljani, kateri naj točno razloži vse podatke o možu. Vaše navedbe v dopisu so prepomankljive za točnejši odgovor.

Ziva meja ob občinski cesti. J. O. — Občinski odbor je odredil, da se imajo odstraniti vse žive meje ob občinski cesti. Ali je upravičen do tega sklepa? — Zakon o

zaščiti javnih cest predpisuje, da se poleg javnih cest ne smejo postavljati nikake ograje bliže nego 1 meter. To bo veljalo vsekakor tudi za živo mejo. Izjeme dovoljuje pristojno cestno oblastvo druge stopnje; v vašem slučaju torej banovinska cestna uprava. Če so postavljene na cestnem zemljišču poleg javnih cest ograje, plotovi, žive meje itd., jih morajo lastniki zemljišč, ki so jih postavili, odstraniti v roku enega leta, odkar je stopil v veljavo ta zakon t. j. do 5. decembra 1932. V vašem slučaju ni mogoče brez točnega poznanja krajevnega položaja ugotoviti, če boste prisiljeni živo mejo odstraniti. Po vašem opisu pa sklepamo, da ni nujne potrebe za odstranitvijo in bi bili prav storili, da bi se proti odloku županstva pritožili.

Dolžnost prijavljanja in odjavljanja. A. O. L. Vsak hišni lastnik ali odgovorni upravitelj mora prijaviti odnosno odjaviti v 24 urah vsakega stanovalca, ki se vseli v hišo ali izseli iz nje. Na deželi, kjer ni policijskih

oblastev, sprejema prijave odnosno odjave županstvo. Iz tega vidite, da morate odjaviti tudi pomočnika, ki gre samo za šest dni domov.

Bolniški stroški. J. K. Z. Bolniške stroške za ženo ste seveda dolžni plačati. Če pa plačilo težko zmorete, vložite prošnjo na upravo bolnice za znižanje oziroma oprostitve stroškov. V prošnji točno obrazložite svoje družinske in gospodarske razmere. Morda vam stroške vsaj znižajo.

Odškodnina za sina. L. F. R. Leta 1926 vam je pri vojaki umrl sin. Sele sedaj ste zvedeli za pravi vzrok smrti in sicer imate prico, ki ji je sin zaupal, da se je njegovo stanje po krivdi zdravnika, ki ga je cepil, poslabšalo. Vprašate glede odškodnine. — Če bi bila sinova smrt povzročila kakšna tuja oseba, n. pr. zdravnik, bi se bilo zoper toliko osebo uvedlo kazensko postopanje in bi bili vi o tem obveščeni ter bi tedaj lahko zahtevali odškodnino. Da bi se vam sedaj to posrečilo dokazati, ne verjamemo, zlasti pa ne s samo izjavo pokojnega sina. V slučaju tožbe bi bil merodajni zdravniški izvid, ki ga gotovo hrani ona bolnica, v kateri je sin umrl. Glede višine odškodnine bi bila pač merodajna škoda, ki jo imate vsled izgube sina, n. pr. izguba hranilca.

Državni vpokojenci in službe. A. M. Ni prepovedano državnim vpokojencem opravljati postranskih služb. Pač pa predlaga finančni zakon, da državnim in samostojnim vpokojencem, ki so zaposleni v banovih ali občin ali njih podjetij, ne dajo, dokler so v tej službi, zmanjšani pokojninski prejemki, izvzemaš rodbinsko draginjsko doklado. Občina torej ni dolžna odpustiti svojega uslužbenca, ki je državni vpokojenec, čeprav čakajo na to službo drugi prosilci.

Kazen za žalitev. M. C. Koliko bo obsojen žalilec, se ne da prerokovati. Za žalitev je določena zaporna kazen od sedmih dni do enega leta ali pa tudi denarna od 25 dinarjev do 5000 Din. Kakšno kazen izreče sodnik je odvisno od olajšilnih in obtežilnih okoliščin itd.

Vrednostni papirji. E. V. Niste povedali, kakšne vrednostne papirje imate — zato ne moremo vedeti, koliko so vredni. Vprašajte v kakšnem denarnem zavodu.

Občinski odbor in denarna kazen. S. F. Z. Občinski odbor vas je obsodil na denarno kazen. Vprašate, če morete tožiti predsednika (župana?) in odbornike. — Niste povedali, zakaj vam je občinski odbor naložil kazen. Zato je razpravljanje in odgovor o tej stvari nemogoče.

Graditev kovačnice. F. R. K. Preden bo sosed pričel graditi kovačnico, se bo izvršil komisijski ogled na kraju nameravane graditve. K temu boste morali biti tudi vi kot sosed povabljeni. Tedaj povejte vse ugovore (nevarnost ognja itd.), ki naj jih komisija

vzame v zapisnik. Če bo kljub vašim resnim ugovorom sosed prejel stavbno dovoljenje, se boste v 15 dneh lahko pritožili.

Prevzem dolga. A. A. R. Pred 2 leti ste prevzeli posestvo v celoti od svojega očeta. Pri napravi izročilnega pisma ni omenil oče malega dolga, ki ga sedaj upnik v večer iznosu terja od vas. Oče višine tega dolga ne prizna. Ker vam je upnik zagrozil s tožbo, ste podpisali zadolžnico, kakor je zahteval upnik. Vprašate, ali se morete še sedaj kako upreti plačilu. — Čim ste podpisali zadolžnico, ste s tem priznali višino dolga in svojo obvezo, dolg povrniti. Sicer ste pa itak po postavi kot sin izročitelja obvezani očetovim upnikom za dolgove prevzete posestva, v kolikor sami ne dokažete, da vam dolgovi ob izročitvi niso bili niti znani niti vam niso morali biti znani. Spor bi ostal samo glede višine dolga. Tozadevno bi sodišče pač verjelo zapiskom upnika, dočim nima vaš oče nikakih zapiskov.

Skupna hosta. R. A. B. L. Z. več sosesstniki imate skupaj hosto. V okvirju te hoste pa se nahaja košenina, ki se imenuje po vašem hišnem imenu. To košenino ste sami kakor tudi vaši hišni predniki vedno le sami živili. Vaši solastniki vam hočejo odvzeti vžitek košenine in jo oddati vsako leto v zakup. Vprašate, ali bi mogli dati to košenino, ki ste jo od pamtveka le sami živili, prepisati na svoje ime. — Če imate dokaze, da ste sami z vašimi predniki navedeno košenino skozi 40 let živili, potem lahko s tožbo zahtevate od sedanjih vknjiženih lastnikov, da priznajo Vam lastnino do te košenine. Pred tožbo boste morali dati košenino premeriti po zemljemercu, da boste mogli v tožbi točno navesti površino, ki jo za sebe zahtevate. Če pa 40 letnega življenja ne boste mogli dokazati, se boste morali mnenju večine solastnikov ukloniti. — Imate pa pravico, da zahtevate razdelitev dosedanje skupne lastnine.

Nepremisljena oporoka. N. E. G. Oče so vam izročili posestvo in sebi zgovorili vžitek. Ziveli so z vami 12 let brez prepira. Ker pa ima oče denar v hranilnici, zvalil ga je k sebi gostilničar, ki je očetu dolgoval 1000 Din in je dajal očetu jesti in piti na ta dolg. V vinjenem stanju je prigovarjal očetu, da je napravil oporoko, da je po smrti vse last gostilničarju. Po 14 dneh je oče prišel zopet k vam nazaj. Hranilno knjižico je pustil gostilničarju. Vprašate, ako lahko oče oporoko spremeniti. — Oče lahko oporoko do svoje smrti še vedno spremeni. Če je bila oporoka res napravljena v vinjenem stanju in če to dokažete, potem je oporoka neveljavna in nastopi zakonito dedovanje t. j. zapuščina se razdeli med otroke po enakih delih. Če bi oče napravil drugo oporoko, poskrbite, da bo pravočasno zahteval povračilo hranilne knjižice oziroma vsaj hranilnici preklical dvige iz knjižice po tuji osebi.